

Cinsel İstismar Mağduru  ocuğun Beyanı ve Sanığın Tanık Sorgulama Hakkı: Anayasa Mahkemesinin İ.L. Kararı Işığında Değerlendirme

Arb. Av. Cem BOZKURT

Bozkurt Arabuluculuk ve Avukatlık Bürosu

Ekim 2026

Cinsel İstismar Mağduru Çocuğun Beyanı ve Sanığın Tanık Sorgulama Hakkı: Anayasa Mahkemesinin İ.L. Kararı Işığında Değerlendirme

Kısa Özet

Çocuğun cinsel istismarı davalarında mahkûmiyet çoğu zaman tek bir delile, mağdur çocuğun soruşturma evresinde Çocuk İzlem Merkezinde (ÇİM) alınan beyanına dayanır. Çocuğu yeniden travmadan korumak ile sanığa aleyhindeki tanığı sorgulama imkânı vermek arasındaki denge, uygulamanın en tartışmalı konularından biridir. Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 22/10/2026 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan İ.L. kararında (B. No: 2020/9807, K.T. 24/02/2026) bu dengeyi üç aşamalı tanık sorgulama testi üzerinden kurmuştur. Mahkemeye göre ÇİM kaydının duruşmada izletilmesi bir dengeleyici güvencedir; ancak her davada kendiliğinden yeterli sayılamaz. Savunmanın adli görüşme odası aracılığıyla, uzman eşliğinde ve SEGBİS üzerinden mağdura soru yöneltebilmesi daha üst düzeyde bir güvencedir. Aynı dosyada kaydın izletildiği suç bakımından ihlal bulunmamış, izletilmediği bağlantılı suç bakımından ihlal tespit edilmiştir. Bu makale, CMK m. 210/1 ile m. 236 arasındaki ilişkiyi, Yargıtayın yerleşik yaklaşımını ve AYM ölçütlerini birlikte değerlendirerek savunma, katılan ve mahkeme açısından izlenecek yolu ortaya koymaktadır.

1. Hukuki Sorun

Ceza muhakemesinde hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilir (CMK m. 217/1). Olayın delili bir tanığın açıklamalarından ibaretse bu tanık duruşmada mutlaka dinlenir; önceki tutanağın okunması dinleme yerine geçmez (CMK m. 210/1). Bu kurallar doğrudan doğruyalık ilkesinin ifadesidir.

Öte yandan kanun koyucu, cinsel suç mağduru çocuğun tekrar tekrar dinlenmesinin ikinci mağduriyete yol açacağını kabul etmiştir. Suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş çocuk veya mağdur, kural olarak bir defa dinlenebilir (CMK m. 236/2). TCK m. 103/2 kapsamındaki suçların mağduru çocukların soruşturma beyanları ÇİM'lerde uzmanlar aracılığıyla alınır ve kayda geçirilir; kovuşturmada yeniden işlem ancak zorunluluk hâlinde ve yine bu merkezlerde yapılır (CMK m. 236/5).

Sorun şudur: Mahkûmiyete belirleyici ölçüde esas alınan çocuk beyanı, sanığın hiçbir aşamada soru sormadığı bir ortamda alınmışsa, bu beyana dayanılarak verilen hüküm adil midir? Uygulamada üç farklı tutum görülmektedir: mağdurun hiç dinlenmeyip yalnız tutanağın okunması, kaydın duruşmada izletilmesi ve mağdurun adli görüşme odası aracılığıyla yeniden dinlenmesi. Hangisinin hangi koşulda yeterli olduğu, İ.L. kararıyla anayasal ölçüte bağlanmıştır.

2. Hukuki Nitelendirme

Mağdur, tanık olarak dinlendiğinde yemin hariç tanıklık hükümlerine tabidir (CMK m. 236/1). Anayasa Mahkemesi de tanık kavramını özerk biçimde yorumlamakta, olayın mağdurunu ve şikâyetçiyi de tanık saymaktadır (AYM [GK], İ.L., B. No: 2020/9807, § 75). Bu nedenle mağdur çocuğun beyanı, Anayasa m. 36 ve AİHS m. 6/3-d anlamında tanık sorgulama hakkının konusudur.

AYM, sanıkla yüz yüze gelmesi psikolojik olarak örseleyici olabilecek kişileri "*kırılğan tanık*" olarak nitelendirmiştir. Mahkemeye göre kırılğan tanıklık yalnız çocuklara özgü değildir; ancak en çok çocuklara yönelik cinsel suçlarda gündeme gelir (§§ 77-78). Kırılğan tanığın duruşmaya getirilmemesi, tanık sorgulama hakkına bir sınırlamadır. Bu sınırlamanın meşru olup olmadığı, tanık sorgulama hakkına ilişkin genel test ile değerlendirilir (§ 87).

Bu yönüyle sorun, iki ayrı kurumun kesiştiği bir alandır. Bir yanda delil hukukuna ilişkin doğrudan doğruyalık ilkesi, diğer yanda mağdurun korunmasına yönelik özel usul kuralları bulunmaktadır. Hiçbiri diğerini tümüyle ortadan kaldırmaz; aralarında somut olaya göre denge kurulması gerekir.

3. İlgili Mevzuat

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası m. 36 (hak arama hürriyeti ve adil yargılanma hakkı), m. 38/6 (hukuka aykırı delil yasağı), m. 148 ve m. 153.

AİHS m. 6/3-d: Sanığın iddia tanıklarını sorguya çekme veya çekirme hakkı.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) m. 180/5: Tanık veya bilirkişinin görüntülü ve sesli iletişim tekniğiyle dinlenebilmesi olanağı varsa bu yöntem uygulanarak ifade alınır.

CMK m. 210/1: Olayın delili bir tanığın açıklamalarından ibaretse tanık duruşmada mutlaka dinlenir.

CMK m. 211: Duruşmada okunmasıyla yetinilebilecek belgeler (doğrudan doğruyalığın istisnaları).

CMK m. 217/1: Hâkim kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilir.

CMK m. 236 (7188 sayılı Kanunla değişik; güncel metin): (2) Psikolojisi bozulmuş çocuk veya mağdur bir defa dinlenebilir; maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunluluk arz eden hâller saklıdır. (3) Dinlenme sırasında psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bulundurulur. (4) Özel ortamda alınması gerektiği ya da sanıkla yüz yüze gelmesinde sakınca bulunduğu değerlendirilen çocuk veya mağdurların beyanları özel ortamda uzmanlar aracılığıyla alınır. (5) TCK m. 103/2 suçlarının mağduru çocukların soruşturma beyanları merkezlerde Cumhuriyet savcısının nezaretinde uzmanlar aracılığıyla alınır ve kayda geçirilir; kovuşturmada ancak zorunluluk hâlinde işlem mahkeme veya naip hâkim tarafından bu merkezlerde uzmanlar aracılığıyla yapılır. (7) Kayıtlar kimseye verilmez. (8) Kayıtlar yazılı tutanağa dönüştürülür; tutanak talep eden sanık, müdafî, mağdur ve vekile verilir; kayıtlar bu

kişilere makamların gözetiminde izletilebilir. (9) Merkezler devlet üniversitelerince de kurulabilir (Ek: 14/11/2024-7532/17).

7188 sayılı Kanun (RG 24/10/2019, S. 30928) m. 22: CMK m. 236'ya dördüncü ilâ sekizinci fıkraların eklenmesi.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) m. 103: Çocukların cinsel istismarı.

63 sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi m. 8: CMK m. 236/4'ün uygulanması için adli görüşme odalarının kurulması.

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği (RG 30/04/2021, S. 31470) m. 47, 50/2-f, 54/3, 56/2: Adli görüşme odasında hâkim, savcı, müdafî ve vekilin SEGBİS ile ilettiği soruların adli görüşmeci tarafından mağdura uygun bir dille aktarılması.

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun m. 47/5 (otuz günlük başvuru süresi) ve m. 50 (ihlal kararının sonuçları).

Mevzuat kontrol notu: CMK m. 210 ve m. 236'nın güncel metni 24/10/2026 tarihinde Mevzuat Bilgi Sisteminden kontrol edilmiştir. Bu maddelerde 7532 sayılı Kanunla eklenen m. 236/9 dışında yakın tarihli bir değişiklik ve Anayasa Mahkemesince verilmiş bir iptal kararı tespit edilmemiştir.

4. Güncel İçtihatlar

4.1. Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, İ.L. Başvurusu (B. No: 2020/9807, K.T. 24/02/2026, RG 22/10/2026, S. 33408)

Olayda üç erkek çocuk mağdurun beyanları, soruşturma evresinde ÇİM'de adli görüşmeci aracılığıyla alınmış ve kayda geçirilmiştir. İlk derece mahkemesi, çocukların yaşını ve psikolojilerinin olumsuz etkileneceğini gözeterek onları duruşmada dinlememiş, kayıtları da izletmemiş, yalnız ifade tutanaklarını okumuştur. Başvurucu çocukların cinsel istismarı ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarından mahkûm edilmiştir. Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna ilişkin hükümler istinaf aşamasında kesinleşmiştir. Cinsel istismar hükümleri ise Yargıtay tarafından, mağdurların duruşmaya getirilmesi, bu mümkün değilse kayıtların duruşmada izletilmesi gerektiği gerekçesiyle bozulmuştur. Bozmadan sonra kayıtlar duruşmada sanığa ve müdafîine izletilmiş, mahkûmiyet Yargıtay 9. Ceza Dairesince 02/11/2022 tarihinde onanmıştır (§§ 12-31).

Anayasa Mahkemesi, üç aşamalı testi kırılğan tanıklara uygulamıştır. Buna göre önce tanığın duruşmaya getirilmemesinin geçerli bir nedeni olup olmadığı, sonra beyanın mahkûmiyette tek veya belirleyici delil olup olmadığı, son olarak savunmanın zorluklarını telafi eden yeterli dengeleyici güvencelerin sağlanıp sağlanmadığı incelenir (§§ 76, 87). Mahkeme, belirleyiciliğin yalnız mahkûmiyet bakımından değil, cezanın alt sınırdan uzaklaşarak belirlenmesi bakımından da aranacağını vurgulamıştır (§ 89).

Kararın merkezindeki tespit, dengeleyici güvencelerin derecelendirilmesidir. Adli görüşme odasında savunma, mağdura uzman ve SEGBİS aracılığıyla soru sorabilir, cevaplar

sırasındaki tavırları gözlemleyebilir ve itirazını o anda ileri sürebilir. Mahkemeye göre bu yöntem usulüne uygun uygulandığında *"hem mağdurun korunması açısından etkili bir yöntem hem de savunma tarafının maruz kaldığı zorlukları telafi etmek açısından"* yeterli bir güvence olarak kabul edilebilir (§ 90). Kaydın izletilmesi ise ayrı bir güvencedir; ancak:

"Bununla birlikte söz konusu kayıtların duruşmada izlendiği her davada da -kategorik olarak- savunma tarafına yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvencenin sağlandığı sonucuna ulaşmak mümkün görülmemektedir." (§ 91)

Mahkeme, ÇİM'lerin yapısı gereği savunmanın merkezde hazır bulunamadığını ve mağdura uzman aracılığıyla da olsa soru sormadığını tespit etmiş; bu nedenle ÇİM kaydının yeterliliğinin her somut olayda ayrıca değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir (§ 94). Doğrulayıcı delillerin varlığı da önemli bir dengeleyici güvencedir (§ 92).

Cinsel istismar suçu bakımından ihlal bulunmamıştır. Kayıtlar duruşmada izletilmiş, olayı ilk öğrenen baba duruşmada dinlenmiş, psikolog adli görüşmecinin beyanların güvenilirliğine ilişkin raporu bulunmuş ve savunma çelişkileri somutlaştıramamıştır (§§ 104-107). Mahkeme, adli görüşme odasında yeniden dinlemenin *"daha üst düzeyde güvence sağlayacağı açık olmakla birlikte"* somut olayda güvencelerin yeterli olduğunu kabul etmiştir (§ 107). Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu bakımından ise kayıt hiç izletilmediği ve mağdurların adli görüşme odasında yeniden dinlenmesine neden gerek görülmediği açıklanmadığı için ihlal tespit edilmiş ve yeniden yargılamaya karar verilmiştir (§§ 109-113). Bu sonuca Üye Yıldız SEFERİNOĞLU, aynı maddi vakıa ve ispat temeline dayanan iki suç arasında ayırım yapılamayacağı gerekçesiyle karşı oy yazmıştır.

Karar, AİHM'in S.N./İsveç (B. No: 34209/96, 02/07/2002), Vronchenko/Estonya (B. No: 59632/09, 18/07/2013) ve P.S./Almanya (B. No: 33900/96, 20/12/2001) kararlarına dayanmaktadır (§§ 52-57). Özellikle Vronchenko kararında, belirleyici delilin çocuk beyanı olduğu, güçlü doğrulayıcı delil bulunmadığı ve savunmanın hiçbir aşamada soru sormadığı bir olayda kaydın izletilmesiyle yetinilmesi yeterli bulunmamıştır (§ 56).

4.2. Anayasa Mahkemesi, Olgun Yılmaz Başvurusu (B. No: 2022/71616, K.T. 22/09/2026)

Birinci Bölüm, aynı testi kasten yaralama davasında uygulamış ve müştekilerin yalnız soruşturma beyanlarının duruşmada okunmasıyla verilen mahkûmiyeti ihlal saymıştır. Mahkemeye göre *"tanıkların duruşma öncesinde veya haricindeki dinlenmeleri sırasında düzenlenmiş tutanakların veya yazılı açıklamaların duruşmada okunması huzurda dinlemenin eş değeri olarak değerlendirilemez"* (§ 21). Mahkeme, CMK m. 180/5 karşısında tanıkların neden SEGBİS ile dinlenmediğinin açıklanmamasını da ihlal gerekçesine eklemiştir (§ 27). Karar, Yargıtayın CMK m. 210/1'i yalnız tek delil hâlinde değil, belirleyici delil hâlinde de uyguladığını tespit etmektedir (§ 22).

4.3. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2021/138, K. 2024/146, T. 27/03/2024

Bölge adliye mahkemesi, ilk derece mahkemesinin beraat hükmünü kaldırarak sanığı çocuğun nitelikli cinsel istismarından mahkûm etmiş; ancak bunu yaparken mağdureyi dinlememiştir. Ceza Genel Kurulu, ön sorun olarak eksik araştırmayı incelemiş ve şu sonuca ulaşmıştır: *"İspat hususunda belirleyici delil mahiyeti arz eden ve olayın tek tanığı konumunda olan katılan mağdurenin"* CMK m. 210/1 ve m. 217/1 uyarınca *"duruşmaya getirilip bizzat dinlenerek"* ayrıntılı beyanı alınmadan hüküm kurulamaz. Hüküm oy birliğiyle bozulmuştur. Karar, istinaf yargılamasında da CMK m. 282/1-d uyarınca tanık dinlenebileceğini hatırlatmaktadır.

4.4. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2023/607, K. 2024/149, T. 03/04/2024

İlk derece mahkemesi, CMK m. 236/2'ye dayanarak mağdureyi yeniden dinlememiş, ÇİM kaydını duruşma dışında heyet olarak izleyip tutanağa bağlamıştır. Ceza Genel Kurulu, bölge adliye mahkemesinin direnme kararını isabetsiz bulmuş; mağdurenin ÇİM'de verdiği görüntülü ifadesine ilişkin CD ile test ve otobiyografi belgelerinin *"duruşmada tartışılmasının gerekmesi"* karşısında eksik araştırmayla hüküm kurulduğunu kabul etmiştir. Karar, kaydın heyetçe kapalı izlenmesinin, duruşmada taraflarla birlikte izlenip tartışılmasının yerini tutmadığını göstermektedir.

4.5. Yargıtay 9. Ceza Dairesinin yerleşik formülü

Yargıtay 9. Ceza Dairesi, son iki yılda verdiği çok sayıda kararda aynı formülü kullanmaktadır. Buna göre CMK m. 236/2'deki bir defa dinleme kuralına rağmen olayın tek tanığı konumundaki mağdure *"duruşmaya getirilerek"* ayrıntılı beyanı alınmalı, *"bunun mümkün olmaması halinde ise soruşturma evresinde verdiği görüntülü ifade CD'sinin duruşmada taraflarla birlikte izlenip diyecekleri sorulduktan sonra"* karar verilmelidir; beyanın okunmasıyla yetinilmesi bozma nedenidir (Yargıtay 9. CD, E. 2021/19189, K. 2026/763, T. 05/02/2026). Aynı yönde Yargıtay 9. CD, E. 2024/9614, K. 2025/839, T. 05/02/2025 kararı bulunmaktadır.

Daire, kayıtların dosyada bulunmasını ve ÇİM ifadesinin CMK m. 236/8 uyarınca birebir yazılı metne dönüştürülmesini de denetim koşulu saymaktadır. CD'leri dosyada bulunmayan ve ifadesi yalnız özet tutanağa bağlanan dosyayı esastan incelemeden geri çevirmiştir (Yargıtay 9. CD, E. 2026/793, K. 2026/4060, T. 06/05/2026).

5. Doktrindeki Görüşler

Doktrinde ceza muhakemesinin amacının, maddi gerçeğin hukuka uygun yollarla ve insan onuruna yaraşır biçimde ortaya çıkarılması olduğu kabul edilmektedir. Metin Feyzioğlu, Ceza Muhakemesinde Vicdani Kanaat adlı eserinde (Yetkin Yayınevi, s. 139), olay mahkemesinin taraflar ve delillerle doğrudan muhatap olarak, sezgiyle değil akıl yoluyla vicdani kanaate ulaşması gerektiğini ifade etmektedir (aktaran: Yargıtay CGK, E. 2023/189, K. 2026/86, T. 11/02/2026). Bu görüş, beyan delilinin güvenilirliğini hüküm hâkiminin bizzat değerlendirmesi gerektiği yönündeki CMK m. 210/1 ile örtüşmektedir.

Yener Ünver, "*Ceza Muhakemesinde İspat*" başlıklı makalesinde (Ceza Hukuku Dergisi, 2006/2, s. 125) ve Erdal Yerdelen, Ceza Muhakemesinde Hükümün Gerekçesi adlı eserinde (Adalet Yayınevi, Mart 2015, s. 356), eksik araştırmaya dayanan mahkûmiyet gibi eksik araştırmaya dayanan beraatin de hukuka aykırı olduğunu savunmaktadır (aktaran: Yargıtay CGK, E. 2023/189, K. 2026/86). Bu görüş, çocuk mağdur dosyalarında önemlidir: Mağdur dinlenmeden veya kayıt tartışılmadan verilen hüküm, mahkûmiyet olduğu kadar beraat de olsa bozmaya açıktır. Nitekim CGK'nın 2024/149 sayılı kararında bozma talebi katılan taraftan gelmiştir.

Nur Centel ve Hamide Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku adlı eserlerinde (5. Bası, İstanbul 2008, s. 236), tanık dinlemeye yetkili makamın soruşturmada Cumhuriyet savcısı, kovuşturmada mahkeme, naip veya istinabe olunan hâkim olduğunu belirtmektedir (aktaran: Yargıtay CGK, E. 2023/189, K. 2026/86). CMK m. 236/5'in kovuşturmadaki işlemi mahkemeye veya naip hâkime bırakması bu genel kuralın bir uygulamasıdır.

Delillerin hukuka uygun elde edilmesi ve duruşmada tartışılması bakımından Öztürk ve diğerleri, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku adlı eserde (8. Baskı, s. 398), hukuka aykırı delillere dayanma yasağının hem kişi hak ve hürriyetlerini hem toplumsal değerleri koruduğunu ifade etmektedir. Ünver ve Hakeri ise Ceza Muhakemesi Hukuku adlı eserlerinde (2013, Cilt II, s. 165), dürüst işlem ilkesinin ispatın hukuk devleti esaslarına uygun araçlarla yapılmasını zorunlu kıldığını belirtmektedir (her iki görüş aktaran: Yargıtay CGK, E. 2023/607, K. 2024/149).

Bu çalışmada eserlerin kendisine erişilememiş, görüşler Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararlarındaki atıf biçimiyle kullanılmıştır. 7188 sayılı Kanunla değişik CMK m. 236/4-8 ile adli görüşme odası ve ÇİM uygulamasını doğrudan inceleyen ve bu çalışmada doğrulanabilen bir doktrin görüşüne ulaşılammıştır. Aşağıdaki değerlendirme bu nedenle mevzuat, içtihat ve yazarın görüşüne dayanmaktadır.

6. Hukuki Değerlendirme

a) Bir defa dinleme kuralı mutlak değildir. CMK m. 236/2 ve m. 236/5, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması bakımından zorunluluk hâlini açıkça saklı tutmaktadır. Yargıtay 9. Ceza Dairesi ve Ceza Genel Kurulu, olayın tek veya belirleyici tanığı olan mağdur bakımından bu zorunluluğun kural olarak var olduğunu kabul etmektedir. Anayasa Mahkemesi de aynı noktaya tanık sorgulama hakkı üzerinden ulaşmıştır. Bu nedenle bir defa dinleme kuralı, mahkemeyi yeniden dinlemekten değil, gereksiz ve örseleyici dinlemeden alıkoyar.

b) Yargıtay ile AYM yaklaşımları arasında yöntem farkı vardır. Yargıtay formülü iki kademelidir: önce mağdurun duruşmaya getirilmesi, mümkün değilse kaydın duruşmada taraflarla izletilmesi. Bu formüle göre kaydın izletilmesi genellikle yeterli sayılmaktadır. AYM ise kaydın izletilmesini kategorik olarak yeterli görmemekte, adli görüşme odası aracılığıyla soru sorma imkânını daha üst düzeyde bir güvence olarak öne çıkarmaktadır (İ.L., §§ 90-91, 107). Kanaatimizce AYM yaklaşımı, CMK m. 236/4 ve m. 180/5 ile daha uyumludur. Mağdurun sanıkla yüz yüze getirilmesi koruma amacını boşa çıkarır; kaydın

izletilmesi ise savunmaya soru imkânı vermez. Adli görüşme odası bu iki sakıncayı birlikte giderir. Bu nedenle Yargıtay formülündeki "*duruşmaya getirilme*" kademesi, mağdurun mahkeme salonunda sanıkla karşılaştırılması olarak değil, CMK m. 236/4-5'e uygun özel ortamda dinlenmesi olarak anlaşılmalıdır.

c) TCK m. 103/2 suçlarında kovuşturma evresindeki işlemin yeri ÇİM'dir. CMK m. 236/5'e göre nitelikli cinsel istismar mağduru çocuğun kovuşturmadaki beyanı, zorunluluk hâlinde mahkeme veya naip hâkim tarafından merkezlerde uzmanlar aracılığıyla alınır. AYM ise mevcut mevzuatta savunmanın ÇİM'de hazır bulunma ve uzman aracılığıyla soru sorma olanağının bulunmadığını tespit etmiştir (§ 94). Bu durum bir yasal boşluğa işaret etmektedir. Kanaatimizce mahkeme, m. 236/5 uyarınca ÇİM'de işlem yaptırırken savunmanın sorularını önceden yazılı olarak alıp uzmana iletmeli veya teknik imkân varsa ses ve görüntü aktarımıyla savunmanın işlemi izlemesini sağlamalıdır. Aksi hâlde kovuşturma evresindeki ikinci dinleme de savunma bakımından tek taraflı kalır. Bu soruyu doğrudan çözen bir Yargıtay kararı bu çalışmada tespit edilmemiştir.

d) Belirleyicilik ve doğrulayıcı deliller sonucu belirler. AYM'nin İ.L. kararında ihlal bulmadığı kısım, doğrulayıcı delillerin ağırlığına dayanmaktadır: olayı ilk öğrenen babanın duruşmada dinlenmesi, adli görüşmecinin güvenilirlik raporu ve savunmanın çelişkileri somutlaştıramaması. Bu nedenle her dosya kendi delil yapısıyla değerlendirilmelidir. Adli rapor, uzman görüşü ve olayın hemen ardından anlatılan beyanlar bulunan bir dosyada kaydın izletilmesi yeterli görülebilir. Delilin yalnız çocuk beyanından ibaret olduğu bir dosyada ise Vronchenko ölçütü uyarınca savunmaya soru imkânı tanınmadan kurulan mahkûmiyet ihlal riski taşır.

e) Bağlantılı suçlarda kesinlik sorunu. İ.L. olayında kişiyi hürriyetinden yoksun kılma hükmü istinafta kesinleştiği için Yargıtayın bozma gerekçesi bu suça yansımamış ve ihlal bu yapısal sorundan doğmuştur (§ 110). AYM, aynı yapısal soruna Fatma İyittüncü [GK] (B. No: 2020/39936, 27/01/2026) kararında da işaret etmiştir (§ 111). Bu nedenle cinsel istismarla birlikte yargılanan ve istinafta kesinleşebilecek suçlar bakımından usul itirazlarının istinaf aşamasında ayrıca ve açıkça ileri sürülmesi gerekir.

f) Karşı görüş. Karşı oy yazısı, aynı maddi vakıya dayanan iki suç bakımından farklı sonuçlara ulaşılmasının kararın iç tutarlılığını bozduğunu savunmaktadır. Bu eleştiri, iki suçun tek bir delil temeline dayandığı olaylarda güçlüdür. Ancak çoğunluk görüşü, güvencenin her hüküm bakımından ayrı ayrı sağlanması gerektiği ilkesinden hareket etmektedir. Kanaatimizce çoğunluk görüşü isabetlidir; zira kaydın izletilmediği hüküm bakımından mahkeme ve savunma, mağdurun tavırlarını hiç gözlemleyememiştir. Bir hüküm için sağlanan güvencenin, aynı güvenceden yararlandırılmayan başka bir hükme aktarılması tanık sorgulama hakkının bireysel niteliğiyle bağdaşmaz.

7. Hukuki Çözüm

Benzer dosyalarda izlenecek yol aşamalara göre şöyledir:

Soruşturma evresi. Müdafî, ÇİM görüşmesi öncesinde savunma sorularını yazılı olarak Cumhuriyet savcısına sunmalı ve bunların uzman aracılığıyla yöneltmesini talep etmelidir. Talep reddedilirse bu durum tutanağa geçirilmelidir. AYM, savunmanın soruşturmada soru sorma imkânı bulmasını önemli bir dengeleyici güvence saymaktadır (İ.L., § 94).

Kovuşturmanın başında. Tensip zaptında mağdurun dinlenmesinden vazgeçilmişse, ilk duruşmada mağdur beyanının mahkûmiyet bakımından belirleyici olacağı gösterilerek CMK m. 236/4 uyarınca adli görüşme odasında, TCK m. 103/2 suçlarında ise m. 236/5 uyarınca merkezde ve savunma sorularının iletilmesi suretiyle yeniden dinleme talep edilmelidir. Talep, CMK m. 180/5 ve AYM'nin İ.L. ile Olgun Yılmaz kararlarına dayandırılmalıdır.

Kaydın izletilmesi. Yeniden dinleme reddedilirse, en azından ÇİM kaydının duruşmada taraflarla birlikte izletilmesi ve CMK m. 236/8 uyarınca birebir yazılı metne dönüştürülmüş tutanağın verilmesi istenmelidir. Heyetin kaydı duruşma dışında izlemesi yeterli değildir (Yargıtay CGK, E. 2023/607, K. 2024/149). Kayıt dosyada yoksa bu eksiklik kanun yolunda ileri sürülmelidir (Yargıtay 9. CD, E. 2026/793, K. 2026/4060).

Çelişkilerin somutlaştırılması. Kayıt izletildikten sonra beyanlar arasındaki çelişkiler tek tek, kaydın dakikası ve tutanağın satırı gösterilerek yazılı beyanla ileri sürülmeli; bu çelişkilerin neden yeniden dinlemeyi zorunlu kıldığı açıklanmalıdır. AYM, İ.L. kararında çelişkilerin somutlaştırılmamasını ihlal bulunmamasının gerekçelerinden biri saymıştır (§ 106).

Kanun yolu. İstinaf ve temyiz dilekçelerinde tanık sorgulama hakkı ihlali, kesinleşebilecek bağlantılı suçlar dâhil her hüküm için ayrı ayrı ileri sürülmelidir. Bölge adliye mahkemesi beraat hükmünü kaldırıp mahkûmiyet kuracaksa mağdurun dinlenmesi gerekir (Yargıtay CGK, E. 2021/138, K. 2024/146).

Bireysel başvuru. Olağan yollar tükendikten sonra otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine başvurulabilir (6216 sayılı Kanun m. 47/5). Başvuruda testin üç aşaması ayrı başlıklar altında işlenmeli, özellikle hangi dengeleyici güvencenin neden sağlanmadığı gösterilmelidir.

Katılan ve mağdur vekili açısından. Mahkûmiyetin sonradan bozulmaması için katılan vekilinin de kaydın duruşmada izletilmesini ve gerekiyorsa adli görüşme odasında dinlemeyi talep etmesi, mağdurun yararına. Aksi hâlde yargılama yinelenir ve çocuk daha uzun bir süreç yaşar.

8. Uygulamada Dikkat Edilmesi Gerekenler

Bir defa dinleme kuralı (CMK m. 236/2), maddi gerçek bakımından zorunluluk hâlinde yeniden dinlemeye engel değildir; talep bu istisnaya dayandırılmalıdır.

Mağdurun sanıkla aynı salonda dinlenmesi talep edilmemeli; adli görüşme odası veya merkez talep edilmelidir. Bu, hem mağdurun korunmasına hem de savunma güvencesine uygundur.

ÇİM kaydının yalnız tutanağının okunması, CMK m. 210/1 ve AYM içtihadı karşısında yeterli değildir.

Kayıt izletildiğinde itirazlar soyut bırakılmamalı; çelişkiler somut olarak yazılmalıdır.

Kayıtların kimseye verilmeyeceği (CMK m. 236/7) unutulmamalı; tutanak talebi m. 236/8'e göre yapılmalı, izleme mahkemenin gözetiminde istenmelidir.

Belirleyicilik yalnız mahkûmiyet için değil, cezanın alt sınırdan uzaklaştırılması için de önem taşır (İ.L., § 89).

Bağlantılı suçlarda istinafta kesinleşme ihtimali gözetilerek itirazlar her hüküm için ayrı yazılmalıdır.

9. Sonuç

Cinsel istismar mağduru çocuğun bir defa dinlenmesi kuralı, sanığın tanık sorgulama hakkını ortadan kaldırmaz. Anayasa Mahkemesinin İ.L. kararına göre mağdur çocuğun duruşmaya getirilmemesi geçerli bir nedene dayanabilir; ancak beyan mahkûmiyette belirleyiciyse savunmaya yeterli dengeleyici güvenceler tanınmalıdır. Bu güvencelerin en güçlüsü, mağdurun adli görüşme odasında uzman aracılığıyla ve savunmanın SEGBİS ile ilettiği sorularla dinlenmesidir. Kaydın duruşmada izletilmesi de bir güvencedir; fakat doğrulayıcı deliller ve somut olayın koşullarıyla birlikte değerlendirilir, kendiliğinden yeterli sayılmaz.

Yargıtay da tek tanık konumundaki mağdurun dinlenmesini veya en azından kaydın taraflarla birlikte izletilmesini aramaktadır. Bu nedenle savunma, katılan ve mahkeme bakımından en güvenli yol, CMK m. 236/4-5'e uygun özel ortamda ve savunma sorularının iletildiği bir yeniden dinlemedir. Bu yol hem çocuğu sanıkla karşılaştırmadan korur hem de hükmün bozulma ve ihlal riskini azaltır.

Kaynakça

A) Mevzuat

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası m. 36, 38, 148, 153.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m. 6/3-d.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 103, 109.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu m. 180, 210, 211, 217, 236, 282.

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun m. 47, 50.

7188 sayılı Kanun m. 22 (17/10/2019 kabul; RG 24/10/2019, S. 30928).

7532 sayılı Kanun m. 17 (CMK m. 236/9).

63 sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi m. 8.

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği m. 47, 50, 54, 56 (RG 30/04/2021, S. 31470).

B) Yargı Kararları

Anayasa Mahkemesi (Genel Kurul), İ.L. Başvurusu, B. No: 2020/9807, K.T. 24/02/2026 (RG 22/10/2026, S. 33408).

Anayasa Mahkemesi (Genel Kurul), Fatma İyittüncü Başvurusu, B. No: 2020/39936, K.T. 27/01/2026 (İ.L. kararında aktarıldığı şekliyle).

Anayasa Mahkemesi (Genel Kurul), Erdal Sonduk Başvurusu, B. No: 2020/23093, K.T. 15/02/2024 (İ.L. kararında aktarıldığı şekliyle).

Anayasa Mahkemesi (Birinci Bölüm), Olgun Yılmaz Başvurusu, B. No: 2022/71616, K.T. 22/09/2026.

AIHM, S.N./İsveç, B. No: 34209/96, 02/07/2002; Vronchenko/Estonya, B. No: 59632/09, 18/07/2013; P.S./Almanya, B. No: 33900/96, 20/12/2001 (AYM İ.L. kararında aktarıldığı şekliyle).

Yargıtay CGK, E. 2023/189, K. 2026/86, T. 11/02/2026.

Yargıtay CGK, E. 2023/607, K. 2024/149, T. 03/04/2024.

Yargıtay CGK, E. 2021/138, K. 2024/146, T. 27/03/2024.

Yargıtay 9. CD, E. 2026/793, K. 2026/4060, T. 06/05/2026.

Yargıtay 9. CD, E. 2021/19189, K. 2026/763, T. 05/02/2026.

Yargıtay 9. CD, E. 2024/9614, K. 2025/839, T. 05/02/2025.

C) Doktrin

CENTEL Nur/ZAFER Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, 5. Bası, İstanbul 2008, s. 236 (aktaran: Yargıtay CGK, E. 2023/189, K. 2026/86).

FEYZİOĞLU Metin, Ceza Muhakemesinde Vicdani Kanaat, Yetkin Yayınevi, s. 139 (baskı yılı kararda yer almamaktadır; aktaran: Yargıtay CGK, E. 2023/189, K. 2026/86).

ÖZTÜRK/TEZCAN/ERDEM/SIRMA/KIRIT/SAYGILAR/ÖZAYDIN/AKÇAN/ERDEM, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Güncellenmiş 8. Baskı, s. 398 (aktaran: Yargıtay CGK, E. 2023/607, K. 2024/149).

ÜNVER Yener, "*Ceza Muhakemesinde İspat*", Ceza Hukuku Dergisi, 2006/2, s. 125 (aktaran: Yargıtay CGK, E. 2023/189, K. 2026/86).

ÜNVER/HAKERİ, Ceza Muhakemesi Hukuku, 2013, Cilt II, s. 165 (aktaran: Yargıtay CGK, E. 2023/607, K. 2024/149).

YERDELEN Erdal, Ceza Muhakemesinde Hükmün Gerekçesi, Adalet Yayınevi, Mart 2015, s. 356 (aktaran: Yargıtay CGK, E. 2023/189, K. 2026/86).